

Մանգրամի Թիֆլիս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԵ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԵ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԵՆԵ

1866 ՄԱՅԻՍ 11 ՉՐԵՆԻՄՊԻՆ

ՆԻՄԵՐՈ 52

Մանգրամի Թիֆլիսի համայնքի 6 եանի սենեակ 300
նիւսիւ վերինի, սենեակ գրքարանի, բաժնի փարապոստի
իւնիստ օլարագ, 200 դշ" օլուպ, ալթը ալթը 100 դշ" օլա-
նագ, վե նիւսիսի տարի 50 ար փարապոստի արագ տըր :

Իլանաթըն պէհէր ութը իլին, պի-
րինճի տէֆատա 3, իրինճի տէֆատա 2,
վե իւլինճի վե օլար տէֆատա 1
էր դուրուշ ալթնադագ տըր :

Մեքթուպ վե սայիրէ, իսթանբուլում Պաղլէ Գաղուս-
խորճինտէ, գարաղոլանէ իլէ ճամիի շէրիֆ արա եւ-
րինտէ քեպին Դապըր խոնրտա, Կարապետ 8. Փանոգ-
եանը 18 նիւսիսի օտապընա կեօնտէրիլէնք տըր :

ԻՍԹԱՆԳՈԼ

ԵՍՃԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԵ

Մայիս 9.	Ալթըր վե գարանտը	54-9
» 10.	Էն եիւքսէք	54-16
» »	Էն ալաղը	55-38
» »	Գարանտը	54-9
» 11.	Ալթըր	54-7

ԹԵԼԵԿՐԱՖ ԽԱՊԵՐԼԵՐԻ

Լօնտրա, 19 մայիս.

Լօրտ Գլարնտըն, լօրտար գամարապըն-
տա, գոհուրա կէլէն պիր սիւալէ գարալըդ
վերտիկի ճէվապընտա ք միւքեալէմէ ուու-
րէթի քէսպ իթմէմիշ օլտուղու հալտէ տէր-
բիշ օլունան մօխապէրաթը րէսմիյէ վե
մահրէմանէլէր պիր պիրինի թէագգըպ իթ-
մէքտէ օլուպ, վե չիմտիքի հալ իսէ, տէվ-
լէթլէր պէնիստէ պիր ագտը մէճլիս վու-
գուրնտէ նէթիճէ վիրէճէյի էմէլ օլունադ-
տա տըր. վե չու խուսուստա տէյիլ եալը-
նըդ պի թարաֆըդը իթթիսաղ իտէն տէվ-
լէթլէր, իլլա հարպա հաղըրլանան տէվլէթ-
լէր տալիս րույի մուվաֆազաթ կէօսթէր-
մէքտէ տիրլէր: Էկէր պու զայրէթլէրտէն
ասայիշի հալին իպգապընա տայիր պիր էմի-
լէթ հասըր օլմասա տալիս, քեաֆէյի տէվ-
լէթլէրին պիր արայա կէլմէպինտէն, հիշ տէ-
յիլ իսէ սուլհա եագըն պիր նէթիճէ իւմի-
տինին հուսուլէ կէլէճէյի ինթիմալի գալիտէն
տիր:

Փարիս, 24 մայիս.

Մայիս 14 տէ, Պամպէրկտէ թէճէմիւ
իտէրէք, Ալէմանեանըն իքլինճի սընըֆ տէվ-
լէթլէր վեքլլէրինին, Ալթըրիս իլէ Բը-
րուսեատան հարպա տայիր զուհուրա կէլ-
մէքտէ օլան հաղըրլըպըր սէպէպլէրի սիւ-
ալի զըմընտա թէրթիպ վե թագաթիմ իթ-
տիլէրի պիր գըթա լայիշայը րէսմիյէյի,
Ֆրանգֆորթ Տիլէթի էքսէրիյէթի արա ի-
լէ գապուլ իյլէմիշ տիր:

Լօնտրանըն Էրոքէան Պանգ նամ պան-
գապը, սիւսըանսիճի եարմը օլտուղուստան,
մէգըլըր իֆլապըլըն թէէսթիլի հէր եէրէ
սիրաթի իթմիշ տիր:

ՀԱՎԱՏԻՍՏԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅՅԵ

Պալեատէքի Լօնտրա թէլէկրաֆը,
նասըլ քի կէօրիւմէքտէ տիր, տիւնքի
քէչիլիկի թաստիգ իթմէքտէ տիր:

Մէգըլըր հալատիստէն, հէր նէ գա-
տար ասայիշի հալին իպգապընա տայիր
թէքմիլ պիր էմիլյէթ ալթնամաղ իսէտէ,
պիւլիւք իւմիտ ալթնամաղը, վե հէրքէ-
սին գալսի ճիւղիճէ րահաթ իտէճէյի
չիւքհէտէն միւսթաղնի տիր:

Մուհարէպէ պաշանտըգտա, պիր չօգ
գանլար տէքիւլիւքտէն սօնրա, պիր թա-
րաֆըն քէսպի Ֆիւթուհաթ, վե անըն-
լա իֆթիլիսար իտէճէյի մայիւմ իտի. հալ
պու քի, գան տէքիւլմէքսիլին, Ֆրան-
սա իմրէրաթօրու հաղըթլէրինին, րէք
պիւլիւք պիր Ֆիւթուհաթ գազանաճա-
ղը, հիշ պիր խարիթատա եագըլը տէյիլ
իտի. Մէգըլըր Գօնկրէ թէճէմիւ իտէ-
րէք, ասայիշի հալ իպգա գըլընտըգտա,
էն պիւլիւք Ֆիւթուհաթ իմրէրաթօ-
րու միւշարիլէյի գազանաղ օլաճագ տըր:
չիւնքի, 1863 սէնէսինտէ թէքլիֆ իթ-
միշտէ, ինկիլթէրա թարաֆընտան րէտտ
օլունմուշ օլան պիր գօնկրէնին թէճէմ-
միւլինի, պու կիւնքի կիւն պիպգաթ ին-
կիլթէրա թէքլիֆ իթմէյի մէճպուր օլ-
մուշ կիպիտիր իւլինճի Նարօլէօն հաղ-
լէթլէրինին էնլիլյէթ ու Ֆէթանէթի,
վագաա չիմտիլէ գատար ումու մէն թագ-
տիր գըլընմագտա իտի. լաքին, սահի-
հէն չու գօնկրէ իմրայէ կէլէրէք, իպա-
տուլահ ճէնք աֆէթինտէն գուրթուլ-
տուգտա, իսմ ու չէօհրէթի պիր գաթ
տահա քէսպի ագամէթ իտէճէկինտէն
չիւքհէ եօգ սուր. գիրա, հէմ մէրամընը
իմա իթմիշ օլուպ, վե հէմտէ Էվրօպա
գըթապընը գանլարա պոյանմագտան վե-
գայէ իթմիշ օլաճագ տըր:

Ինկիլթէրա խարիճիլէ նագըրը լօրտ

Գլարնտընըն, իմրէրաթօրու միւշարիլէյի
իլէ միւքեալէմէյի կիրիշտիկի հալատիս
կէլէն հալթիսա վագէթալարտա վագա օ-
գունմուշ իտի. լաքին, սօնրատան պիր
էսէր կէօրիւլմէտիկինտէն, չօգըր ին-
կիլթէրապը ուլումագտա տըր գըլաա իթ-
մէքտէ իտիլէր. հալ պու քի, պրրագա-
լըմ պաշգա բօլթիպաճա սէպէպլէրի,
հալթիսա, ինկիլթէրանըն րուհու մա-
գամընտան օլան էմիլ թիւարէթի, տէվ-
լէթի մէգպուրէնին իգլիլապը չէտիտի-
նի մուճիպ օլմագտա իտի. չիւնքի, մու-
հարէպէյի մէյտան օգունտուգտա, ագ-
ճէճէ էն պիւլիւք գարաըր քէնտիսի չէ-
քէճէք իտի. նասըլ քի, չու աղ կիւն ի-
չինտէ Լօնտրատա ալթըլան իֆլապ
թօրաըր սէպլէրի, գանն իտէրիպ քի, ա. վ-
լէթի մէգպուրէնին պիրտէն պիրէ ուլան
մասընը մուճիպ օլմուշ տուր:

—Մէսէլէյի հաղըրէ հագըրնտա Լէ-
վանթտա տէրճ իտիլմիշ օլան չու միւ-
թատաա օգունմայա չայան օլտուղու-
տան, թէրճէմէսինի պէյան իտէրիպ:

«Էկէր Էվրօպայը ալթիւսթ իթմէք-
տէ օլան չուլմէսէլէյի, շիմտիքի քէք չօգ
սէպէպլէրէ մէպնի գօրգուլտուղու կիպի,
Էվրօպաճա պիր ճէնքտէ նէթիճէ վիրէ-
ճէք իսէ, մէգըլըր Ֆէնալըլըն էն պիւ-
լիւք վէլէն աղ աֆվ օլունապիլիս սէ-
պէպի իթալեա օլմուշ օլաճագ տըր:

«Հէրքէս Ագ-տէնիլի ունուտարագ,
չիմտիքի հալ եալընըդ Պալթիգ-տէնիլի
իւլէրինէ տիւլինմէքտէ իքէն, պիրտէն
պիրէ, Ֆրօրանս գապլինթօտուլուն, չի-
մայի Ալմանեանըն իքի տուգալըլարըն-
տան տօլայը ալթըլը օլան պիր միւնագա-
այա միւտալիսթ իթմէքլիլէ չըգըմասընը
իլիթմիշ տիր. Էհալի օլ վագթէ կէլին-
ճէյի գատար, իթալեանըն մալիլէճէ տէր-
քեար օլան հալի իւլէրինէ ալթըր նի-

կեանք իտերէք, հիւքիւմէթ աճէպա խայ-
լէ վագրթ առհա, վարիտաթը բունար-
լորնըն, օրտուլարը մէսարիֆաթը ազե-
մէսինէ իսրաֆ իտիլմէսինէ միւսաառէ ի-
տէճէք մի տիր տէյի թէաճճիւպ իթ-
մէքտէ օլուպ, վէ մէզքիւր օրտուլարըն,
ազ վագրթ զարֆընտա էօյլէ պիր նիյէթէ-
խըսմէթ իթմէքիւնէ չըգըչաճաղըն, գա-
թան խաթըրտան կէչիւրմէքտէ տէյիլ իտի-
Ահվալը բօլթիթիգայա պասիրէյի տիգգաթ-
իլէ նազար իթմէքտէ օլանյար, պուստան
չէնտ մահ մուգատտէմ, քէնտի խօտ-
պիրիլինտէն կիւճ հալ իլէ սարֆը նազար
իտէպիլէն Բրուսիանըն, տահա զիյատէ
քիւթաթանէ պիր հարէքթէթէ ճիւրաթ-
խալ, վէ հարպ եիւզիւնտէն զուհուր-
եաթթէ օլաճազ խաթարըն, կէրէք,
Մ. տը Պիզմարըն, վէ կէրէք մաթ-
պուր մուֆաթխամը օլան գալ հազ-
րէթէրիւնէ պոֆիտէ, պայաղըճա քէք քիւ-
չիւք պիր չէյ առտ օլուսմայա պաշամըչ
խուսկի կէօրմէքտէ իտի. Հալ պու քի,
օլ վոգրթ լարտա, Բրուսեա իւզէրինտէ
կէօրիւլէքտէ օլան շու էմիլիէթի հալ-
տէն, իթալեա իլէ պէյնլէրինտէ պիր իթ-
թիֆապ պուլուսմասըն քիմսէ շիւքէ-
իթմէք օլ օլմատըղընտան, շու խուսուս
իւք տէֆա զահիրէ չըգտըղընտա, հէր-
քէսին թէաճճիւպ վէ առէմի իթիմա-
տըն մուճիպ օլմուշ տուր. Կէրչի շու
իթթիֆաթըն վիճուտինէ տայիր, թարա-
ֆէյնին հիչ պիրիսի թարաֆընտան պիր
մալիւ մաթ ալընամամըչ տըր. լաքին, ի-
նտնլմամայատա հիչ պիր սէպէպ գալմա-
մըչտըր. վէ հէրքէսին, հարպ իլէ սուհուս
արա եէրինտէ թէտաթիւլտէ պուլուս-
տուղու մուխաթարալը պիր հէնկեամտէ,
էօյլէ պիր էմրի թէարիւզէ տայիր իթ-
թիֆաթըն զահիրէ չըգմասը, մէսէլէնին
հազգսըզ թարաֆընըն աղըրաշմասը նէ-
թիճէսինի մուճիպ օլմուշ տուր.

« Իթալեա հիւքիւմէթինին թուլ-
տուղու թարիգտէն անլաշըմագտա տըր
քի, Ավսթրիանըն տար վագրթինտէ իւ-
զէրինէ հիւճուս իթմէքիւնի, քէնտինճէ
պիր գալի բօլթիթիգա մէպտէսի իթթի-
խազ իթմէքտէ տիր. չէօյլէ քի, Ալման,
եայա տայիր հէր նէ վագրթ պիր միւնա-
պաա զուհուր իտեր իտէ, « Ավսթրիատան
Վէնէտիք ալընամասըճա, իթալեանըն
բահաթ տուրմասը իհթիմալտէն տէյիլ
տիր » տէնիլէպիլսին.

« Պիզ միլլէթի մէզպուրէնին եիւքսէք
արգուլարը հազգընտա խայլի վագրթլար
հիւքնի թէվէճճիւս կէօթէրմիշ օլտու-
ղուսուգտան, չիմոիքի տուլղուլարըն,
պիլա թէպիլպա պազամայըզ. վէ իթալ-
եա, Վէնէտիքին խէլասիլիէթի նիլէթիլ-
լէ, էկէր էօյլէ պիր հալտէ, վէ էօյլէ պիր
արգատաշ իլէ հարպա կիրիչէրէք, քէն-
տի բօլթիթիգաճա չէրէքինի, վէ տօսթ-

լարընըն մուհապպէթինի զայպ իտեր ի-
տէ, էսէֆ իտերիգ.

« Էկէր իթալեա քէնտի արգուլէրի.
նի իճրա իթմէք իչին պիր սէպէպ վէ
պիրտէ միւթթէֆիգ պուլմալը իտի իտէ,
իլթիլպա իթթիլի սէպէպին էն պիւ-
լիւք պիր միլլէթէ եանլըչըղը օլուպ,
վէ պուլտուղու միւթթէֆիգին տալի,
բօլթիթիգաճա էն զիյատէ թայեիպ օլուս-
մայա շայան սուրէթէլտէ թէատտի վէ
թէսալուլթու գապուլ իտէնլէրտէն օլ-
մասը տէրքեար տըր տէնսէ ճայիլ տիր.

« Բրուսիա Շիւզիլի-Հօլ թէճիլ էօրֆէն
զապթ ու թէսիլի իթթիլի թագտիր-
տէ, իթալեանընտա անըն գապահաթ-
լարընը թասահուպա չըգըչաճա, էօյլէ
պիր մէնզարէ տիր քի, իթալեայա տօսթ
օլանլարըն, շու հարէքթէթինէ էսէֆի տէ-
րուն իւզըն նազար իթմէքտէ իհթիմալ-
տէն տէյիլ տիր. Իթալեանըն միւլհա-
զարըղընտա, քէնտի երպապը բօլթի-
գալարընըն, շու մէսէլէտէն հուսուլէ կէ-
լէճէք օլան ֆէնա նէթիճէլէրէ հնանմա-
մալարը տալի պիր ճէսարէթ վիւրմէքտէ
տիր.

« Էկէր խարիճտէն քիմսէ գարըչմայա-
րազ, Ավսթրիա իլէ իթալեա եալընըզ
պրարգըլաճազ օլուր իտէ, իթալեա սօ-
նուստա տահա զիյատէ ազիմ պիր զարա-
րա տիւչար օլմասա տալի, Լօմպարտիայը
զայպ իտէճէք տիր. իթալեա տիւչար օ-
լաճաղը էօյլէ պիր թէհիլքէյի կէօլէրի
էօնիւնէ կէթիլէրէք, գուտրէթինտէն
եօգարը օլան պիր մուհարէպէյէ գալ-
գըչմագըղա, կէրչի թէրէտտիւտ իթմէլի
իտի, հալ պու քի, էֆքեարը սէրպէս-
թիլէ իլէ մէլուլ օլան Էվրօպանըն,
մէզքիւր Լօմպարտիանըն թէքարէն Ա-
վսթրիա պօլուստուլղու ալթընտա գալ-
մասընա միւսատէ իթմէյէճէ կինի տէրք
իլլէտիկինտէն, քէսպի ճէսարէթ իլլէմիշ
տիր. Լօմպարտիանըն այրըճա պիր մէմա-
լիք հէյնէթի քէսպ իթմէսի մէսէլէնին
խարիճինտէ օլուպ, վէ իթալեա իտէ քէն-
տի պասիրէթիլ լիլինէ բաղմէն, եալընըզ
պիր մէպտէնին գուլվէթինէ մէպնի հի-
մայէ իտիլմէքտէ տիր. Տէվլէթի մէզպու-
րէ շու չիմոիքի կիտիլիլէյէ, տարմըզա
հիւքմ իթմէքտէ օլան բօլթիթիգանըն իւ-
մի նազարիսինտէն եիւզ ալարազ պօ-
ղուլմուշ պիր չօճուգ կիպի օլաճաղըն-
տան, չօճուգճա վէ մանեապըզճա հարէ-
քէթէրինտէն տօլալը թաղիր ու թէհ-
տիտ տալի իլիտէճէք օլտա, իթթիհա-
տը միլլէյէ հարմանիսի ալթընտա կիզլէ-
նէրէք, քէնտիսինի քէմալի էմիլիէթտէ
տիր գըլաս իտէպիլէճէք տիր.

« Պիզիմ միւլաառըմըզն, Վէնէտիլին
ուսուլ ու նիզամ վէ հազգանիլիէթէ
մուվաթըք սուրէթտէ իթալեայա պիր-
լէյմէսինէ գըտա պուլուսմագ օլմատը-

ղընը թէքարէն պէյանէ հաճաթ եօգ-
տուր. լաքին շու քէօչէտէ խաթըրտան
չըգարըլմամալը տըր քի, չէհրի մէզպու-
ր իթալեանըն մալի տէյիլ տիր. տիմէք
տիր քի, նէզաքէթի պիր թարաֆիա գօ-
լաթազ, խըրսըլըն էլինտէն էլպիսէսի
սանտըղընը ալապ զապթ իտէն պիր ա-
տամ կիպի, Վէնէտիլի զապթա գալըչ-
մագըղա հազգ ու սէլահիլիէթի եօգ
տուր. Վէնէտիք հիչ պիր վագրթտա ի-
թալեանըն սայիր գըսմարըլա պիրլէչ-
միշ տէյիլ էմմա, իթալեա մէմալիլէրի,
պիր վագրթ Վէնէտիք ճիւսհուրիլիէթի
զիլի իտարէսինտէ պուլուսմուշ տուր.
տիմէք տիր քի, մէզքիւր, Տօթլար չէհ-
լի ալթիլինին, Բիէմօնթէ գալանիլինէ
թապի օլաճազ օլան, վէ իլլէնճի տէրէ-
ճէտէ պուլուսմա պիր սէրպէսթիլիէթի
րէտա իթմէյէ հազգը վար տըր.

« Վէնէտիլիլէրին քէնտի թարիլսճէ իւն-
վան ու չէօհրէթիլինի գապուլէ շայան
կէօրէճէքիլի իհթիմալտէն տիր. լաքին,
քէնտիլէրին պալ թարիլիլէրինի մահվ
իթմէլէրիտէ իհթիմալտէն տէյիլ տիր.

« Շուսու տալի ուսուլթմայըզ գըքը
իլլէմէյէ քի, պու մատտէ Տէվլէթի Ալի-
յէյէ տալի այիտ պիր մատտէտիր. չիւն-
քի Վէնէտիք եալընըզ իթալեա մէմալի.
քիլին մագարըլը հիւքիւմէթի օլմայըպ,
իլլա պէչ ապըր գատար, Ատրիալիք տէ-
նիլիլին տալի սուլթանը մագամընտա
պուլուսմուշ տուր. Տիմէք տիր քի, Տէվ-
լէթի-Ալիյէ, քէնտի սուլարը իթթիսա-
լինտէ իլլէտէ պիրտէ վուգուա կէլմէքտէ
օլան, վէ աաարը խուսուլթտէն պուլու-
սան թէհիլքէլէր մէնզարէսինէ, չէյմի պի
գայտի իլէ նազար գըլամայաճաղըր.

« Իթալեանըն Վէնէտիք հազգընտա
տէրքեար օլան արգու վէ զայրէթինէ
պաշըճա սէպէպ, Վէնէտիլի զապթ իլլէ,
Ատրիալիք տէնիլիլիլէ պիր գուլվէթի
թամմէ էլէ կէչիւրմէք մագսէտինտէն ի-
պարէթտիր. հալ պու քի, եալընըզ Վէ-
նէտիլի էլտէ իթմէսիլլէ թէքմիլ միւլաառ
հասըլ օլամայաճաղընտան, պիրթապի
անտէն ճէսարէթ ալարազ, պաշգա իտ-
տաալարա տալի չըգըչաճաղ տըր.

« Պազը քէրէք շու, էֆքեարը ֆաթի-
տէյէ տէլալէթ իտէն, « Թրիէսթէ տա-
լի իթալեա մէմէքթէթիլինտէն պիրիսի
տիր » լագըրտըլարընը իլլէթիլիլիլ տիր.
վէ պուստան սօնրա վուգուա կէլէճէք
պիր բաթըրտը արասընտա, Վէնէտիլին
պիր վագրթ իլլէրիլիլա վէ Տալմասիլա
պուլուլմուշ օլմասընըն տալի, Էվրօպա-
յա տէր խաթըր իթթիլիլիլէճէյի իհթի-
մալտէն տիր. քէնտի մագսէտիլինտէն
պիրիսինին հուսուլ խաթըր իլլէն հէր չէ-
յի կէօղիւնէ ալան պիր տէվլէթին, ֆուր-
սաթ պուլտուգճա տիկէր մագսէտիլիլի
հուսուլինէ տալի չալըչմամալը աալա իհ-

Թիմաւորներն տեսնել տիր. վէ « Իթալեանն իթթիհատը » լազրորտը, Եօյէ պիր կէնիշ լազրորտը տըր քի, Ադ-Տէնիդէն Շար. գըն թարաֆլարունն հէման քեաֆֆէնի. նէ տախի իթլազ օլունապլիւր :

« Շու իթթիհատ իտոտապընտ կէ. զենլերին, նիշէ տէֆալար, ինկիլթէրոյա գարշը, « Մալթա հիւքմ իթմէյէ սէ. նին հագգըն եօգտուր » տէյէրէք տա. վայա չըգըշտըգլարը կէօրիւմիւշ տիւր. Ենտի-Ատալար էհալիսի իշինտէ տախի, նէսլինտէն իթալեալը քէք չօգ ֆաւիլեալար. պուլունմագտա տըր. վէ քէգալիք Արնափուլունդուն թիւրքիյա տա վագը օլան զըսմընտա տախի, մէգքիւր քէօլ. ֆէզին տիկէր զըլըլարունտան վագթիլյէ գաւըշտա օրատա թէվաթթուն իթմիշ իսայլէմէ մէհաճիր պուլունմագտա տըր. Իթալեանն քէնտի իգպալինի Ադ-տէնիդ. տէն պէքէմէքտէ օլմասը տէլքեար տըր. չէնքի, տէվէթի մէգպուրէ Միլին դար. լարտա, օրատա, գուլվէթի վաֆիլէ քէսպ իլէ, էն պիւլիւք իսկէլէլինի հիւքմինտէ ալմըշ օլունդուն տէր իսաթըր իթմէքտէ տիր. Լաքին, Էկէր իթալեա, քէնտիսի. նին պիրինճի տէրէճէտէ հիւքիւմէթէր. քըրասընա կէչմէսինէ, Էվրօպանն հիւս. նի նազար իլէ պագմասըն իսթէր իսէ, ասայիշի հալին էսասընտան պուլունման բօլթիլիգաճա նեզաքէթ իծրասընա տիգ. գաթ իլյէմէլի իտի. իթալեա հիւքմտա. լանը մէգքիւր նէգաքէթի էլտէն պըրագ. տըրը թագտիրտէ, Էվրօպաննտա հիւս. նի նազարը քէնտի իւզէրինտէն էքսիլէ. ճէք տիր. իթալեանն իթթիհատունտան մագսէտ, Էվրօպաճա աթէշի իսթիլալէ պիր Եէնի օճագ բէյտա օլմասը տէյիլ իտի. իմտի, մէտէնիյէթին իգթիգա. սընտան պուլունտուղու իւզրէ, մէգքիւր իշթիհատ թարաֆընտան ասայիշի հա. լին էմիլիյէթտէ գալմասը զըմընտա լա. զըմ կէլէն գանուկարա իթապթ իթմէք. լէքտէ իգհարը թէրէտտիւտ օլունտու. զունտա, էն պիւլիւք տօսթլարընը տա. իսի դայպ իտէճէլինտէ չիւքսէ եօգտուր. վէ իթալեա տէվէթինէ շուրասը տախի իսթար օլունմագ էլգէմիլիյէթտէն տիր. չէօյէքի, մէգքիւր կէնճ մէմալիք, հէր. քէսին հիւսնի թէվէճճիւհիսի պուլ. տան սօնրա գագանաճագ օլունդունտան, շու թէվէճճիւհիսէ, հէրքէս թապիւթիւ. լէ չօգ տիգգաթ իլէ գարար վիւմէյէ պօրճլու օլաճագ տըր :

« Իթալեանն ուլու կիւնլերինն էր. պապը բօլթիլիգասը, սահիպ քէմալէթ գաթլար տէյիլ իտիլէր. վէ չիմտիքի, քէնտի քիւրսիյի հիւքիւմէթինի Արնօ նէհրի իւզէրինտէ թէէսիս իթմիշ օլան հիւքմտար, « մաքիւսլէլիսլիք » (զատ. տարլըգ, հիլյէպագլըգ, զալմըլըգ) տէ. նիլէն չէյին Ֆլօրանտա տօղմուշ օլմա.

որնը քէօշէյի իսաթըրտան չըգարմամալը տըր. Սօնրատան կէլէն նէսլէր, տալիմա քէնտի աթալարունն թագսիլաթլարը ճէգալարունն չէքմիշ օլունգլարունտան, իւշ ասըրտան պէրու չէքիլմէքտէ օլան միլլէթճէ տիւշիլիւլիւք հալինտէն ա. լունտն տէրսին պօշա կիթմիշ օլմամասը, մէմուլի գապիտէն պուլունմագտա ի. քէն, իթալեանն չիմտիքի հարէքէթ. լէրի, նէ քէնտի վաճիպէսինէ միւթա. պըգ, վէ նէտէ Էվրօպանն իւմիտինէ մուվաֆըգ սուրէթտէ գուհուրա կէլմէ. յիպ, պէլքի օն պէշինճի ասըրն հալէ. րինի թէճէսիւմ իթտիրմէքտէտիր. Միւ. լէթի մէգպուրէնին, Էվրօպա նէգտինտէ թանըլըգտան սօնրա, իւք հարէքէ. թիլյէ, քէնտի թարիլիւրինն էն ֆէնա կիւնլերինտէն գալմըշ օլան էֆքեարը ա. թիգա վէ էսէֆէնկիլէրի հէնուգ ու. նութմամըշ օլմասը զըմընտա սուլի զանն վիւմէսի, տօղըրուսու աճընմայա շայան պիր հալ տիր. իթալեա էրօլապը բօլ. թիգասը, գէմանը աթիգտէ, պիր թա. գըմ իսպասաթը իլթիքեապիլյէ, մէն. զիլի մագսէտինէ իրէմէտիկի միսիլու, մէմալիքի մէգպուրէ տախի, իւմիս իթ. տիկի ագամէթէ, անլերին թալիլիլէրինէ սիւլուք իտէրէք նայիլ օլմայաճագտըր, »

— Ապրիլ 3 թարիլյէ թէհրանտան Փարիս զագէթալարընա եազըլտըղընա նա. զարէն, իրան Շահը հազըթթլէրի Պահ. ըր Հազըր թարաֆընա սէյէհաթթա չը. գարագ, Էլի կիւն գատար կէլթի կիւ. զար իտէճէլինի, Բուսիս իմքէրաթօրու հազըթթլէրի իշիթտիքտէ, պահը մէգ. պուլտա պուլունման տօնանմասընն, իք. րամէն Է. Թարապատ սուլարընա կիթմէ. սինի էմը իթմիշ տիր :

Շահը միւշարիլյէ հազըթթլէրի, վիւքէլատան պէրապէր չօգլուգ քիմսէյի ալմայաճագ իմիշ իսէտէ, պուլ ճիւմէ իլէ տախի ալթը պին նէֆէր գատար քէ. սան, վէ իգթիգա իտէճէք աղըրըլըլարը թաշըմագ իւզրէ օն պին բէս պարկիր վէ գաթըր պիրլիքտէ պուլունմագ իմիշ :

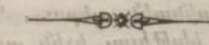
Բէմազանտա չէրայիլթի մէգհէպիլյէյէ մուղայիր հարէքէթտէ պուլունմանլար. տան իսայիլճէ քէսան թէվգըրֆ զըլմընը իսէտէ, պաշգա վագթլարտա կէօրիւ. տիւկիւ կիպի, գաթլ ու իտամէ տայիր պիր շէյ կէօրիւմէյիպ, իլա էքսէրիսի. նէ պիր գաշ կիւն սօնրա եօլ վէրիլիպ, ֆագաթ պազըլարընն միւճագաթը շէ. տիրտէ չէքմէսինէ, վէ քիւրէյէ կէնտէ. ըլիմէսինէ էմը օլունմուշ տուր :

Կէչէնլէրտէ Փարիստէքի Աճէմ սէֆա. րէթիսանէսինտէ, միւտա հէնէճիլիք իտէ. րէք, իրան էհալիսինէ Շարգ-Ֆրանսըգ. լարը սըֆաթը վիւն գաթ հէք քիմի. սէ, պուլ մէքթուպու օգուտուգտա, զանն իտէրիլ քի, իտանընը տէյիլթիլ.

մէյէ մէճպուր օլաճագ տըր :

— Տիւն թիշամ էթօալ տ'Օրիանտա, մա. յիս 17 թարիլյէ Փարիստէն կէլէրէք տէրճ օլունման պիր թէլէկրաֆտան, շէհրի մէգ. պուլտա գօնկրէ լազըրտընըն թէքրա. րէն մէյտանէ կէլմէյէ պաշաւտըղը, վէ էսասը մատտէ վէնէտիլին թէրքիլտէն իպարէթ օլունդու թագտիրտէ, Ֆրան. սա իլէ իթալեանն տախի միւքեալէմէյէ կիրիշէճէքլէրի անլաշըլմըշ տըր :

Այն թարիլյէ էսհամը Ումուկիլէն հագգընտա կէլէն Եիւքսէք Ֆիյաթ թէ. լէկրաֆը, շու հապատիսէ համլ օլունտա ճայիլ տիր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱՅԻԼԻԹԷ

Թօրիսանէյի ամիրէ նազարէթի ճէլի. լէսի, տէվէթլու Բիգա բաշա հազըթթ. լէրի իւհտէսինէ թէվճի հալլուլմուշ տուր :

— Տիւնքի Լա թիւրքիտէ, Էմիլյէթէ շայան Եէրտէն իշիտիլմիշ օլունդու պէ. յանիլյէ, շու աթիտէքի իթինայէ շայան հապատիս օգուլմուշ տուր :

Շէօյէքի, Փարիս սէֆիրի տէվէթ. լու Սաֆլէթ բաշա հազըթթլէրի թա. րաֆընտան, ճանիպի Պապը Ալիտէն ալ. տըրը թալիմաթա թէվճիգան, Մէմէ. քէթէյն մէսէլէսի գօնֆէրանսընա, Էվ. րօպաճա տէրքեար օլան ֆէնայըգ պիր հիւսնի սուրէթ քէսպ իտինճէյէ գա. տար, Մէմէքէթէյնի իտարէ իթմէք իւզրէ, պիր մուվազգալ գայիմագաթ թային իլյէմէսի թէքլիֆ օլունտուգ. տա, Էօյէ պիր իծրանըն անճագ Սալթա. նաթը-սէնիլիյէյէ րաճի օլունդու ճէվապը ալմընըշ տըր :

Մէգքիւր ճէվապ իւզէրինէ, Պապը. Ալի թարաֆընտան, Պիւքրէշ Գամաթա. սընա, Եէրլիտէն օլուպ, վէ մուվազգաթ սուրէթտէ օլունդու հալտէ, պիրիսինի գայիմագաթալըղա ինթիսապ իթմէլէրի տալէթ օլունմուշ տուր. հալ պուլ քի, շայէտ, մէպուստը միլլէթ թարաֆըն. տան, Հօհէնգըլէրն բրէնսինին Էմրի ին. իսպընն թաաթիգը զըմընտա իտաապ վէ իսրար գուհուրա կէլիկիլտէ, լա. զըմ կէլէն գայիմագաթ Պապը-Ալի թարա. ֆընտան նասպ ու թային պուլուլա. ճագ տըր :

— Արմօնիս նամ Բուճա զագէթա. նըն մալիս 21 թարիլյէ Պիւքրէշտէն ալ. տըրը պիր թէլէկրաֆա նազարէն, Հօ. հէնգըլէրն բրէնսի պիր կիւն Էվլէթիւր. նօ-Սէֆէրիսոյա կէլիլ, վէ օրայա վիսու. լինի հիւքիւմէթի մահէլիլիյէյէ թէպլիլ իթմիշ, վէ Եօգտէ պուլ կիւն Պիւքրէշ. կիրէճէք իմիշ :

Պու զարայիլ նէվինտէն օլան հապա.

տիս սահիհէ չըգտըգտա, մէպուսանը միլիթ թարաֆընտան, Պապը Ալինին բէյինէ գարշը հարէքէթ զուհուրա կէլէճէկի, վէ միւրաու օլունան մուվազ-գաթ գայիմագամըն նասպը իշին, թէ տապիրի լազըմէյէ միւրաճաաթ օլունա-ճաղը, վէ պէլքի օլ վագըթ, պիր գաշ կիւնտէն պէրու պէյնէլ էհալի կէզմէք-տէ օլան պիր հափաթիս իճըսյէ կէլէռէք, ասաքիրի շահանէնին շէհրի մէզպուրէ կիրէճէկի իճթիմալտէն տիր:

— Մայիս 12 տէ, փարիստէն էնթէր-նասիօնալ նամ զագէթայա շու աթիտէքի մէքթուպ եագըլմըշ տոր:

« 1859 թէնէսինտէն պէրու, Գորֆու ա-տասը, աթէշի ինթիլալ իշին առէթա պիր օճագ օլմուշտուր: Պէղայէթ տէրէճէտէ միւհ-թէրէմ օլան Աթանասիօս արքեպիսկոպոս, նէ գատար էշի ֆէսատար վար իսէ, զիրի տէսթինէ ալմագտա օլուպ, վէ շու ֆէսա-տալէրլիյի բէք չօգ երէրէք, մէսէլա Եու-նանիսթանա, Արնապուտուղա, Գարատա-ղա, Սըրպիսթանա վէ Ուլահա գատար տալ-լար վէ պուտագլար սալմագտա տոր:

« Իշիթտիկիմիզէ կէօրէ, գօնթր-ամի-րալ վուզգա գօմանտասընտա օլան պիր ֆըրգա տօնանմա իլէ, իթալեա տէվէթի թարաֆընտան մէրգուլ ֆէսատարէյէ մու-վէնէթ օլունաճագ, վէ Արնապուտուղա գը-յըլարընա տօղու, պիր թագըմ գուրսանլար կէօնտէրլիյէ տիր:

« Վէնէտիք վէ Պօնէմա սինօրլարընտա մուհարէպէյի աղիմէյէ միւպաշէրէթ օլուն-տուգտա, աթէշի ինթիլալ Ավսթրիանըն ճէնուպ թարաֆընտա վագը քեաֆֆէյի հուտուտարընտա ալէվլէնմէյէ պաշլատըգ-տան պաշլա, Եունանլար եէնիտէն ալագ-լանաճագլար, վէ իթալեալար իլէ պիրէ-շէրէք, Թիւրքիանըն Սէլանիք թարաֆլարը-նա վէ Արնապուտուղա գատար եէօրիյիւ-լիտէճէքէր տիր:

« Իթալեա իշին «ասկէրի վար տոր էմ-մա, բարասը բէք աղաթը» տէնիլմէքտէ ի-քէն, մէրգուլ էթիսգուպոսա բէյտէրէյ, ի-թալեատան բարա կէօնտէրլիյէ տէ տիր, Եիւրէ օլունտուղունա կէօրէ, մէրգուլա պիր մահ զարֆընտա իւշ միլեօն զուրուշ կէօնտէրլիյէ տիր: »

— Մըսըր վալիի ալիսի ֆէխամէթ-լու տէվէթլու բաշա հագըթթէրլիյէ, պագը վիւքէլայի Ֆէխիամ, վէ մէմու-րինի քիրամ հագաթաթընա, խարիճիյէ նագըրը իւպսնէթլու տէվէթլու բաշա հագըթթէրլի թարաֆլարընտան, իշ պու-րաղար իրթէսի կիճէսի Պէպէքտէ քեա-լին սահիլունէլէրինտէ պիր զեյաֆէթ քէշիտէ գըլընտըղ մէսմու խիզ օլմուշ տուր:

— ... խմբագիր:

Իզմիր 7 մայիս. 1866
Հետեւեալ յօդուածին հրատարակմանը յօդուտ եւ իլուր համօրէն Հայոց, իւրնդ-րեմ բարեհաճիք շնորհելու Ձեր պատուական եւ ազգօգուտ լրագրին մէկ անկիւնը:

Տարօրինակ դիպուած մի երկու գիշեր տեւելով ապրիլի 27 ին եւ 28 ին անհնարին վախի մը հետ զարմանք մի պատճառեց ինձ, Եւ արդ սոյն դիպուածոյն պատմութիւնը կըստիպուիմ հրատարակել իլուր հասարա-կութեան:

Գիշեր ժամանակ քնով թմբած ատենս, յանկարծ պատկառելի ծերունի մը ներկա-

յացաւ առջեւս, ու ազդու կերպիւ սկսաւ սոյն խօսքերը արտասանել:

« Անունս վարժարանիդ անարժան ար-գիւնք յանիրաւ ընթացից ոմանց տիրեացն 'ի ձեզ հուպ ընդ հուպ, երկպառակութիւն' եւ խռովութիւն աւերիչքն տէրութեան որք հանդերձեալ են եւ զմայրենի լեզուն բարձ-եալ 'ի միջոյ, գտեալական կոյր թշուառու-թեան ազգին արմատս հաստատել: »

Սոյն խօսքերն, յայլ յայլմէ եղած զար-հուրեալ բացատրութիւն խնդրելով համար-ձակեցայ իր ո՛վ ըլլալը հարցունել, որ ան-միջապէս արտասանեց ազդու կերպիւ: Մեա-րովպ անուամբ յորժորջիմ բարեբար ձեր, ո՛հ, ո՛չ բաւականացաւ գառաջին հարուած կարեւր միայն թողուլ ինձ դժնդական բաղդ, եւ երկրորդ իմն յաւելու 'ի հոգիս եւ չար եւս քան զառաջինն, ահա՛ տեսնեմ զի վէ-մըն՝ զոր յօդուտ եւ 'ի պարճանս ազգու-թեան կանգնեցի, մերձ է 'ի կործանումն: » Եւ յաւելուց եւս թէ, « Մի՛ մոռանար զայ-ստիկ ընկերակցացդ յայտ առնելոյ, եւ ա-պա տացես 'ի հրատարակութիւն 'իլուր հա-սարակութեան, իսկ եթէ պարտադանց գը-տանիցիս գալոց եմ դարձեալ եւ յայնժամ չար իր դիպեացէ քեզ: »

Բայտ ու աներեւութացաւ, եւ ես թըմը-րութենէս սթափեցայ, եւ երեւակայական խանգարում՝ ու անտի տեսիլ մը համարելով զայն, լռեցի առանց մէկուն իմացնելու, հե-տեւեալ գիշերը սոյն տեսիլը կրկնեցաւ եւ սոյն համառօտութեամբ:

« Յիշեա՛ եւ մի՛ մոռանար, զի եթէ պար-տադանց գտանիցիս վաղ քեզ հասցին չա-րիք, ես գնամ յայնժամ ալոց ընկերակցացդ երեւիլ, եւ ապաքէն զըջալոց ես այլ անա-գան: »

Այս զարհուրելի տեսիւն վրայ յանկարծ սթափելով, միտքս դրի որ վերջապէս սոյն ընկերակցացս հաղորդելով հրատարակեմ 'ի լուր համօրէն Հայոց, եւ արդ պարտքս կա-տարած կը համարիմ:

* * *

Է՛րէք Մարտիկա, վէ կէրէք իս-թանպօլ մալ բիյաշասընճա տուրկուն-լունգտան պաշլա հիշ պիր Ֆարգ պու-լունմատըղընտան, պէյանընտան սարֆը նագար օլունմուշ տուր:

ՄԱՆՁՆՍԹԷՐ ԲԻՅԱԶԱՍԸ

Աւագընիս Գայէ 8 — Է — Է

Կէրէք ճիւղարընգտաքի ահալը բօլի-թիգընէնին գարընգըրը, վէ կէրէք մէմ-լէճէթիմիզին աղճէճէ սըգընթըրտա պուլուն-տուղը, բիյաշասըղըն տիւշկիւնիւյիւնէ պիւ-լիւք սէպէպէր օլուպ, պու կիւն իսէ հէր վագըթտան զիյատէ տուրկուն տուր:

Կէրէք խթէք վէ կէրէք ախուրիթա հիշ պուլունմատըղը հալտէ, իշլէրին նէ հալտէ պուլունմատը, վէ կէրէք իրլիք վէ կէրէք պէզին նէ ֆիյաթլարտա օլմասը հագըրնա խապէր-լէր վիրմէքիլք հէմ միւլմէքիսիլ, վէ հէմտէ եանըլ օլաճագ տոր: Վիրա շունլարըն սահիհի-նի անլայաճագ հիշ պիր վասըթամըղ կօզ-տուր: Ամբիգա մուհարէպէսինին խիթա-մընտան, եանի պիր սէնէտէն միւլմէճագլու-վագըթտան պէրու տուր քի, նէ իշլէրնէ պու գատար սըգընթըրը վագըթ կէօրիւտիւ, վէ նէտէ կէլէճէք գէմանտէ ֆիյաթլարըն նէ հալտէ օլաճագլարը հագըրնտա չիւրհէ վէ վէսվէսէ օլունտու:

Կէրէք պուրա վէ կէրէք թաշա իշին իրլիք հիշ խթէնիլմէքտէ օլուպ, ճիւղար բիյաշասընտա արար օլան սու իրլիյինին պա-զը նիւմէրօլարը իսէ զայէթ տիւշկիւն տիւր: Միւլ իլէ սու իրլիյինին ֆիյաթճա պիր պի-

րի իւզէրինէ տիւշկիւնիւյիւ: Կէրէք չիլէ իլէ վէ կէրէք հէր նէ հէյնէթտէ օլուր իսէ օլուն, ճիւմա կիւնիւնտէն պէրու իպրա-տա պիրէր բէնա գատար օլմուշ տուր կիպի կէօրիւնիւր: Ֆագաթ, պու վէրտիլմիզ ֆի-յաթլարա էյի տիգգաթ օլունմալը տոր, զիրա էյի պիլինիլ օլմայըպ, եալընը թախմինէն սէօյլէնիլմիշ տիր: Իքի գաթլը իրլիյին 100 նիւմէրօլունտան աշաղասը, հէման հիշ սա-թըլմամագտա տոր: վէ, վագաա ֆիյաթճա տիւշկիւնիւյիւ, թէք թէլլինինքիւնտէն չօգ իսէտէ, ասըլ ֆիյաթընըն նէ սուլարտա օլուն-ղունու թասհիհ իտէճէք պիր վասըթա պու-լունմայըպ, վէ իսմէն սէօյլէնիլէն ֆիյաթ-լարա իսէ կիւվէնիլմէք: Կէրէք թէք վէ կէրէք չիֆթէ թէլլի իրլիյին ինճէ նիւմէրօ-լունարը, հալեա էյի հալտէ օլուպ, աշաղա նիւմէրօլունար գատար տուրկուն տէյիլ իսէ-տէ, եինէ ախուրիթա չօզլուգ օլմայըպ, ֆիյաթլարը տախի տիւշմէյէ մէյեալ տոր:

Պէզ բիյաշասընը հալի տախի, ֆագրի-գաթթօլար հագըրնա էյի օլմայըպ, սաթըն իշին իթաթիլէրի ճահտարը պօշա չըգմագ-տա տոր:

Բիյաշամըղ աղըր հալտէ խիթամ պուլ-մուշ տուր: զիրա ալընըլար, բէնճէմպիհ կիւնիւնէ տէկին մէմուլ օլունմայան պանգա ըսգընթօսունուն եիւքսէլմէքիւնտէն, տահա զիյատէ տիգգաթլը պուլունարագ, զանն ի-տէրսին քի հէֆիսի պիրտէն ախուրիթա իթ-մէմէյէ գարար վէրմիլլէր տիր:

Շու աթիտէքի թէլլէկրաֆ խապէրի, Բօ-պէրթ Գօրգըլինկ վէ գուլմանեալ թարաֆըն-տան ալընմըշ տոր:

Իսկէնտէրլիյէ մայիս 5

Բիյաշամըղ պիւրա թէպէտուլաթ գալ-մագտա տոր: Ալեա եէնի, չիմսի, իսմէն 24 տէն 24 1-4 է տիր: Պու հաֆթանըն սաթը-չը 1,500 գանթար: Խոխալաթ, 5,000 գան-թար: Պու հաֆթա միւտտէթինտէ պուրա-տան պիւթիւն ինկիլթէրա իշին տէօրթ գըլթա սէֆինէ Եօլա չըգըպ, 700 պուլեա մալ կէօթիւրմիւլլէր տիր: Ագճէ 97. նալլուն 3-8 բէնա:

ԼԻՎԸՐԲՈՒԼ ԲԱՄՈՒԳ ԲԻՅԱԶԱՍԸ

Մայիս 8 — Է — Է

Բիյաշամըղ տուրկուն վէ նիզամըղ օլուպ, ֆիյաթլար տախի տիւշմէյէ մէյեալ տոր: վա-գաա պանգանըն ըսգընթօսու եիւզտէ 8 է չը-գալը պէրի տիւշկիւնիւյիւք զիյատէլէմիշ տիր: Կէլէճէք, Պրօշ, ալեա թիւճճարլարը, մարտ-տա Եօլա չըգըլ, 81-2 բէնա:

Պու կիւնքի սաթըլ 5,000 պալեա տէյի թանմին օլունուպ, պունլարտան 1,000 պալ-եասը մատարապաղար իլէ թաշա իշին տիր:

Պու կիւնքի ֆիյաթլար: Որթա Ամբի-գա, 15 բէնա: Ալեա Մըսըր, 183-4 բէնա: Բէրնամ 151-4 բէնա, 8օլլէրա Սիւրաթ, 101-4 բէնա: Պէնկալ 71-4 բէնա:

(Միւլմէքիլ — Է — Է)

ԼԻՎԸՐԲՈՒԼ ԶԱՐԴԷՄՊԻՀ

Իշլէրէ 2 — Է — Է 15 — Է — Է

Բիյաշամըղ տուրկուն վէ տիւշկիւն հալ-տէ տէվամ իթմէքտէ տիր: ֆիյաթլար տիւն-քի կիպի: Սաթըլ 5,000 պալեա, 1,000 պալեասը մատարապաղար իլէ թաշա իշին տիր: Որթա Որլէանս 15 բէնա: Ալեա Մը-սըր 183-4 բէնա: Տօլլէրա Սիւրաթ 103-4 բէնա:

ՍԱԶԻՊ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ 8. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ՀԻՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԷ
ԳԵՅ-ՕՐԼՈՒՑԱ 80ԼՐՈՒ ԵՕԼՏԱ, ՏՕԹՕԳՐԱՑ ԱԳՏՈՒԼԼԱՅ
ԳԻՐԱՑԵՐԼԷՐ ԳԱՐԸՍԸՆԱ ՆԻՄԻՐՈ 519: